

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ТЕКСТ ЛЕКЦІЙ

навчальної дисципліни «Основи логістики та управління ланцюгами поставок»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Логістика

За темою №2 «Принципи і правила логістики»

**м. Харків
2021**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від
31.08.2021 № 1

Розробники: старший викладач циклової комісії економіки та управління,
к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Харченко М.В.

Рецензенти:

1. Голова циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, старший викладач – методист Цимбалістова О.А.
2. Професор кафедри логістики НАУ, доктор економічних наук, професор, експерт Українського логістичного альянсу (УЛА) Смерічевська С.В.

План лекцій:

- 1 Зв'язок логістики з суміжними економічними дисциплінами
- 2 Міжфункціональна координація в логістичному менеджменті
- 3 Принципи логістики
- 4 Правила логістики

Рекомендована література:

Основна:

1. ДСТУ ISO 28001:2017 «Системи управління безпекою для ланцюга постачань. Настанова щодо впровадження ISO 28000» К.: Держспоживстандарт України, 2017. - 18 с.
2. ДСТУ ISO 28004:2017 «Системи управління безпекою ланцюга постачання. Найкраща практика запровадження безпеки ланцюга постачання, оцінка та плани. Вимоги та настанови» - К.: Держспоживстандарт України, 2017.-29 с.
3. Дудар Т.Г., Волошин Р.В., Основи логістики, Центр навчальної літератури, 2012. - 176 с.
4. Економіка логістики. За заг. ред. Є. В. Крикавського, О. А. Похильченко, Навчальний посібник / Є. В. Крикавський, О. А. Похильченко, Н. В. Чернописька, О. С. Костюк, Н. Б. Савіна, С. М. Нікшич, Л. Я. Якимишин. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. - 640 с.
5. Забуранна Л.В. Логістичне управління підприємством: сутність та передумови розвитку /Л.В. Забуранна // Сталий розвиток економіки. – 2010. – № 7. – С. 120–123
6. Крикавський Є.В. Логістика і управління ланцюгом поставок / Крикавський Є.В., Похильченко О.А., Фертш М. // Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 514 с.
7. Крикавський Є. Логістика та управління ланцюгами поставок: Навч. посібник / Є.Крикавський, О.А. Похильченко, М. Фертш. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. -844 с.
8. О.Біловодська Логістика. Теорія та практика, Центр навчальної літератури, 2015. - 256 с.
9. Окландер М.А., Логістика: навч. посіб. - навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 346 с.
10. Пономаренко В.С. Логістичний менеджмент: підручник / В.С. Пономаренко, К.М. Таньков, Т.І. Лепейко. - Харків : Інжек, 2010.-440 с.
11. Транспортна логістика. Навчальний посібник. Ігор Смірнов, Тетяна Косарева, видавничий центр навчальної літератури, 2018. 224с.

Допоміжна:

12. Paul A. Myerson. Supply Chain and Logistics Management Made Easy: Methods and Applications for Planning, Operations, Integration, Control and Improvement, and Network Design. Pearson FT Press; 1 edition (April 6, 2015), 353 pages.
13. Логістика: теорія та практика : навч. посібник / В. М. Кислий, О. А. Біловодська, О. М. Олефіренко, О. М. Соляник. К. : ЦУЛ, 2010. 360 с.
14. О. Хромов Логістика, Видавництво – Бурун Книга, 2012 – 224 с.
15. Тюріна Н.М. Логістика: навчальний посібник. / Н. М. Тюріна, І. В. Гой, І. В. Бабій. - Київ: Центр учбової літератури, 2020. - 392с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

16. <http://barhan.poli/ava.ua/marek> – розділ маркетинг і реклама: теорія практичні поради; <http://www.customs.gov.ua> (Державна митна служба України).
17. <http://udc.com.ua/> – проект про бізнес-технології, головні теми: кооперація, системи управління якістю, маркетинг і Internet, дисконтна програма.
18. <http://www.autosystems.com.ua> – інформаційно-пошукова система по підприємствах, фірмах і організаціях, які працюють на ринку України (Маркетинг термінал-2000).
19. <http://www.dssu.gov.ua> (Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики).
20. <http://www.i2.com.ua> – Бібліотека інтелектуальні системи прогнозування: фінанси, валюта, економіка, маркетинг, менеджмент, цінні папери, біржі.
21. <http://www.mr.com.ua> – «Маркетинг і реклама» – український професіональний журнал.
22. <http://www.obriy-marketing.kiev.ua> – маркетинг для ефективного просування на ринку товарів і організацій (Обрій-маркетинг).
23. Європейська логістична асоціація./ Режим доступу <http://www.elalog.org>

Текст лекції

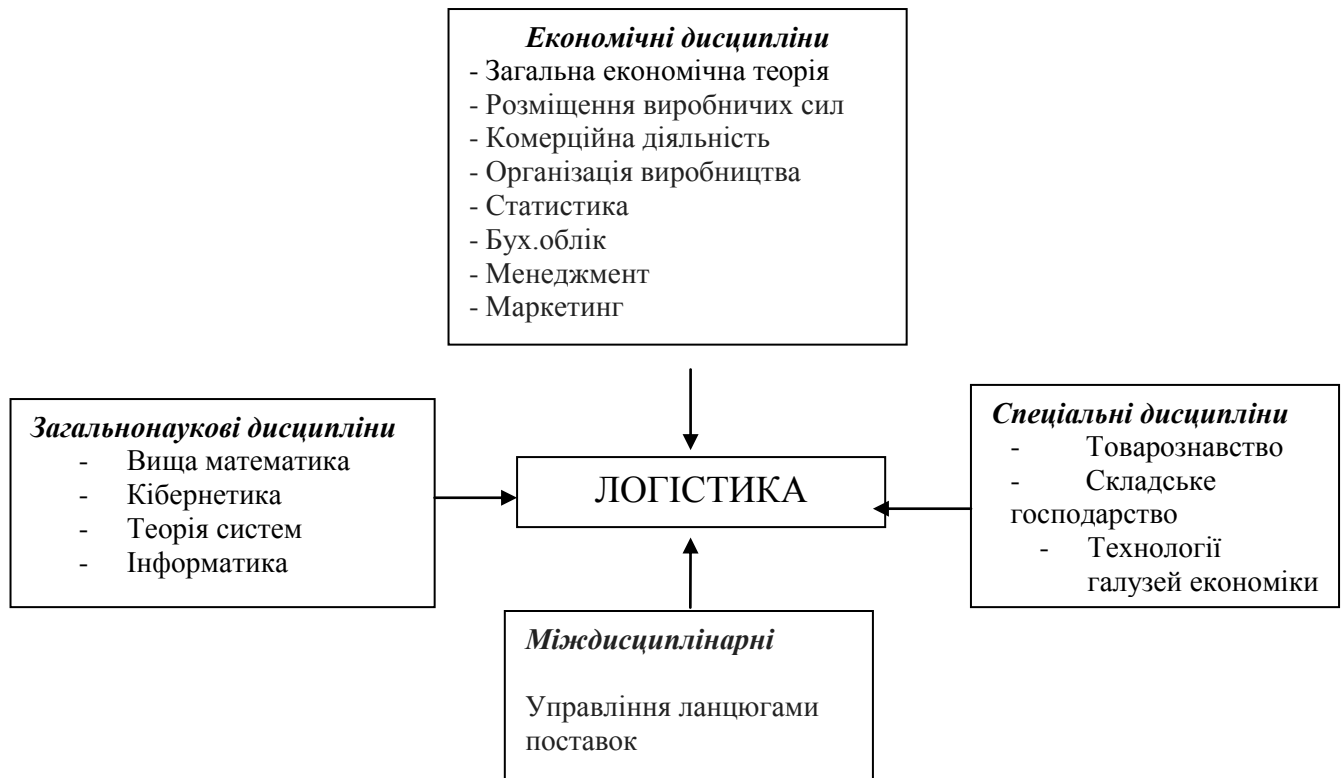
2.1 Зв'язок логістики з суміжними економічними дисциплінами

Головна мета комерції - отримання прибутку від виробництва і продажу товарів і послуг.

Логістика та маркетинг забезпечують стратегічні пріоритети менеджменту, виконують тактичні завдання.

Логістика реалізує маркетинговий вибір, пов'язуючи покупця, транспорт і постачальника в мобільну, організаційно-технологічно та планово-економічно узгоджену бізнес-систему.

Зв'язок логістики з науковими дисциплінами

Разом дані дисципліни формують комплексну економічного складову виробничо-комерційної діяльності в підприємстві. При цьому продуктами сполучення суміжних дисциплін постають: маркетингова логістика, комерційна логістика, виробнича логістика, логістичний менеджмент.

Взаємозв'язок логістики з завданнями маркетингу, організації виробництва, комерції та менеджменту

Суміжна дисципліна	Мета практичної реалізації знань	Завдання, пересічні з об'єктно-предметною областю логістики
Маркетинг	Максимально високе споживання, досягнення максимальної споживчої задоволеності, надання максимально широкого вибору, максимальне підвищення якості життя	<i>Маркетингова логістика:</i> - дослідження, аналіз і оцінка потреб реальних і потенційних споживачів продукції фірми в цільових сегментах ринку; - розвиток відносин зі споживачами; - формування асортиментної політики фірми; - розробка цінової політики фірми; - післяпродажне обслуговування; - вибір тари і упаковки тощо.
Комерція	Закупівля і продаж товарів і послуг з максимальним прибутком	<i>Комерційна логістика:</i> - розвиток відносин з постачальниками; - розвиток відносин з покупцями; - організація каналів руху товару; - управління виробничими і товарними запасами; - логістичні послуги і т.д.
Організація виробництва	Раціональна організація технологічного процесу,	<i>Виробнича логістика:</i> - підтримка технологічних процесів;

	включаючи розвиток технікотехнологіческой бази виробництва	<ul style="list-style-type: none"> - організація внутрішньовиробничих каналів руху сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, напівфабрикатів та ін .; - управління запасами незавершеного виробництва.
Менеджмент	Управління підприємницькою діяльністю, забезпечення прибутковості або прибутковості фірми шляхом ефективного використання ресурсів, реалізації кадрового потенціалу при одночасному підвищенні кваліфікації, творчої активності і лояльності кожного працівника	<p><i>Логістичний менеджмент:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - контроль за ефективністю діяльності фірми, координація роботи всіх підрозділів фірми; - визначення необхідних ресурсів і джерел їх забезпечення; - забезпечення автоматизації виробництва і управління і т.д.

Маркетинг відстежує і фіксує виник попит, відповідає на питання:

- який товар потрібен;
- де;
- коли;
- в якій кількості;
- якої якості.

Логістика забезпечує фізичне просування затребуваною товарної маси до споживача.

Маркетинг передбачає застосування системного підходу до організації руху товару. При ефективної організації руху товару кожен з етапів цього процесу повинен плануватися як невід'ємний елемент добре врівноважений і логічно побудованої загальної системи. Однак методи організаційно-технологічної інтеграції всіх учасників руху товару є компетенція не маркетингу, а логістики.

Маркетинг передбачає:

- дослідження ринку,
- організацію реклами,
- активний вплив на покупця.

Логістика забезпечує формування організаційно-технологічно пов'язаних систем руху товару по каналах розподілу, а також систем контролю за їх проходженням.

Мета логістики є створення ефективної системи менеджменту матеріальних, фінансових, сервісних, інформаційних потоків, які забезпечують високу якість поставок продукції з мінімальними витратами.

2.2 Міжфункціональна координація в логістичному менеджменті

Спочатку система логістичного менеджменту створюється як система функціонального менеджменту і підпорядковується реалізації базової концепції логістики.

Подальший розвиток пов'язаний з досягненням міжфункціональної координації за допомогою переходу:

1. Процесний (управління процесами);
2. Операційний (управління операціями);
3. Позамовний (управління замовленнями).

З одного боку логістичний менеджмент являє собою поєднання загальних функцій управління (планування, організація, контроль, облік і аналіз, регулювання, координація) зі спеціальними функціями управління (управління якістю логістичного обслуговування, управління логістичними витратами, управління ризиком, управління логістичними інноваціями) для досягнення мети підприємства.

З іншого - реалізується в функціональних сферах логістики, які співвідносяться зі стадіями відтворювального циклу - матеріально-технічне постачання, виробництво, збут.

Міжфункціональна координація в логістичному менеджменті – це встановлення і розвиток міжфункціональних зв'язків підприємства, обумовлених потоком замовлень.

Головне завдання логістики - це узгодження потоків замовлень від споживачів - покупців готової продукції з потоками замовлень до постачальників матеріально-технічних ресурсів та забезпечення їх виконання з організацією руху матеріальних, сервісних, фінансових, інформаційних потоків, що підтримують міжфункціональні зв'язку.

Особливістю логістичного менеджменту є необхідність узгодження з усіма областями менеджменту функціонування і розвитку підприємства, в тому числі матеріального, виробничого, кадрового, фінансового, інформаційного, інноваційного, інвестиційного в процесах управління постачанням, виробництвом і збутом готової продукції.

Логістика сприяє підвищенню ефективності підприємництва:

- 1) відповідати за забезпечення взаємодії логістики з корпоративною стратегією фірми;
- 2) налагодження міжфірмової взаємодії і координації при виробленні стратегії;
- 3) проектування логістичних процесів і логістичних операцій;
- 4) вдосконалення організації руху матеріальних потоків;
- 5) організація обміну інформацією, застосування сучасних технологій обробки і передачі користувачам;

- 6) ефективне використання людського капіталу та управління трудовими ресурсами;
- 7) визначення оптимальних рівнів якості логістичного обслуговування для підвищення рентабельності;
- 8) облік прибутку від логістики в системі фінансових показників.

Приватні завдання логістики:

- 1) розробка алгоритмів управління операціями товарного обміну і руху товару;
- 2) забезпечення адекватності матеріального, сервісного, фінансового, інформаційного та інших потоків;
- 3) швидка реакція на вимоги споживачів;
- 4) мінімізація розбіжності між потребами і можливостями закупівлі і виробництва;
- 5) визначення стратегії і технології оптимального переміщення ресурсів і товарів;
- 6) спільне планування обсягів виробництва, транспортування і складування;
- 7) диспетчеризація матеріального потоку і передача даних про нього в єдиний управлінський центр;
- 8) вироблення стандартних вимог до якості товарів, тари і упаковки;
- 9) скорочення часу зберігання і транспортування вантажів; та ін.

2.3 Принципи логістики

Принципи логістики:

I. Системність:

1. Формування потоку, виділення переміщаються і змінюються об'єктів в якості окремої керованої підсистеми і застосування по відношенню до неї системного підходу.
2. Зв'язок витрат на окремі операції з постачання і перевезень товарів до стратегічного плану фірми.
3. Досягнення зв'язності логістики з маркетингом і виробництвом.
4. Організація постачання, виробництва, збуту, зберігання і транспортування як єдиного матеріального потоку.

II. Комплексність:

1. Формування всіх видів забезпечення (розвиненої інфраструктури) для здійснення руху потоків в конкретних умовах. Координація дій безпосередніх і опосередкованих учасників руху ресурсів і продуктів.
2. Здійснення централізованого контролю за виконанням завдань, що стоять перед логістичними структурами фірми.
3. Прагнення фірм до тісної співпраці із зовнішніми партнерами але товарної ланцюжку і встановленню міцних зв'язків між різними підрозділами фірм в рамках внутрішньої діяльності.

III. Науковість:

1. Посилення розрахункового початку на всіх стадіях управління потоком - від планування до аналізу, виконання докладних розрахунків всіх параметрів траєкторії руху потоку.
2. Визнання за кваліфікованим персоналом статусу важливого ресурсу логістичних структур фірми.

IV. Конкретність:

1. Чітке визначення конкретного результату як цілі переміщення потоку відповідно до технічними, економічними та іншими вимогами.
2. Здійснення руху з найменшими витратами всіх видів ресурсів.

V. Конструктивність:

1. Диспетчеризація потоку, безперервне відстеження переміщення і зміни кожного об'єкта потоку і оперативне коректування його руху.
2. Ретельне виявлення деталей всіх операцій матеріально-технічного постачання, зберігання і транспортування товарів.

VI. Надійність:

1. Забезпечення безвідмовності і безпеки руху, резервування комунікацій і технічних засобів для зміни при необхідності траєкторії руху потоку.
2. Широке використання сучасних технічних засобів переміщення і управління рухом.
3. Підвищення швидкості та якості надходження інформації та поліпшення технології її обробки.

VII. Варіантність:

1. Можливість адекватного реагування фірми на коливання попиту.
2. Цілеспрямоване створення резервних потужностей, завантаження яких здійснюється відповідно до попередньо розроблених резервними планами фірми.

VIII. Інтегрованість:

1. Шукані якості притаманні лише логістичної системи в цілому, але не властиві жодному з її елементів окремо.

IX. Ефективність:

1. Здатність логістичної системи при даному рівні розвитку ринкових відносин, виробничих технологій, при даних суб'єктах цієї системи досягти принципово можливого мінімуму логістичних витрат.

X. Гнучкість:

1. Убудованість в логістичну систему механізмів, що дають можливість прогнозувати тенденції зміни стану зовнішнього економічного середовища і виробляти адекватні їм дії.

XI. Превентивність:

1. У логістиці допустима лише превентивна концепція управління, що попереджає виникнення відхилень, диспропорцій і їх негативних впливів на логістичну систему.

2.4 Правила логістики

Мета, завдання і принципи логістики є досить універсальними і цілком органічно вписуються в стратегічні цілі і тактичні завдання суб'єкта підприємництва.

*Вони вважаються реалізованими, якщо виконані сім **правил логістики**, в термінах, запозичених із зарубіжної літератури, їх називають*

Правила 7R :

- 1) right product - потрібний товар,
- 2) right quantity - потрібну кількість,
- 3) right condition - потрібну якість,
- 4) right place - потрібне місце,
- 5) right time - потрібний час,
- 6) right cost - потрібна вартість,
- 7) right customer - потрібний споживач.

Разом правила 7R означають наступне: забезпечення потрібного продукту в необхідній кількості та заданої якості в потрібному місці у встановлений час для конкретного споживача з мінімальними витратами.

При переході від функціонального логістичного менеджменту до процесного менеджменту на додаток до них вводиться правило *right personification* - *потрібна індивідуалізація* (від лат. *Personalis* - що стосується тільки даної особи, особистий), яке вимагає формування системи обслуговування для кожного окремого замовлення.

Основні положення логістичної концепції:

- 1) *Системна побудова логістики підприємства на основі методології загальної кібернетичної теорії систем із фіксуванням основних моментів системного підходу:*
  - мети створення системи логістики;
  - обґрунтованого вибору її елементів і структури;
  - функціонування системи, її взаємодії з зовнішнім середовищем;
  - аналізу результатів діяльності та порівняння його з поставленою метою.
- 2) *Головне в процедурі організації матеріального потоку – це врахування потреб ринку.*

Попередньо на етапі планування й організації матеріального потоку досліджуються потреби ринку, розробляють розрахунки можливих обсягів продажів товару, прогнозують фінансові результати.
- 3) *Пріоритет розподілу товарів над їх виробництвом.*

Важливіше спланувати і передбачити розподіл і збут товарів, ніж їх виготовити.
- 4) *Необхідність встановлення оптимального рівня обслуговування клієнтів.*

Обирається обґрунтоване компромісне рішення за рівнем обслуговування: він має бути не дуже низьким (щоб не втратити клієнтів) і не занадто високим (щоб не бути надмірними).

- 5) Аналіз логістичного ланцюга потрібно вести з кінця процесу, тобто від пункту прибуття або призначення матеріального потоку та у напрямку, зворотному матеріальному потоку.
- 6) Під час удосконалення або проектування будь-якої окремої ланки логістичного ланцюга цю ланку варто розглядати не ізольовано, а весь логістичний ланцюг і проаналізувати, як зміни в одній ланці логістичного ланцюга вплинуть на весь матеріальний потік і загальні результати логістичного процесу.
- 7) Виконання розрахунків і використання в техніко-економічних обґрунтуваннях рішень із організації вантажопотоку вартості кожної елементарної логістичної операції як у матеріальній підсистемі матеріального потоку, так і в підсистемі його інформаційного забезпечення.
- 8) Вибір варіантів логістичної системи на підставі порівняння їх техніко-економічних показників.
- 9) Відповідність усіх рішень із планування й організації матеріальних потоків загальної стратегії підприємства.
- 10) Наявність і використання найбільш повної інформації про товари, матеріальні потоки, виробників і споживачів товарів, логістичних посередників, закони, нормативні акти.
- 11) Під час організації та здійснення матеріальних потоків необхідно створювати і підтримувати ділові, партнерські відносини з іншими підприємствами – учасниками логістичного ланцюга на основі врахування взаємних інтересів і компромісів.
- 12) Ведення обліку логістичних витрат протягом усього логістичного ланцюга.